

فساد ستیزی و ارتقاء سلامت نظام اداری پیشنهاد تحقق رویکرد اقتصاد مقاومتی

ایوب پژوهان

مربی، گروه مدیریت دولتی، دانشگاه پیام نور

Pazhouhan@pnu.ac.ir

چکیده

فساد یک پدیده شوم اجتماعی و بزرگترین مانع اجرای عدالت اجتماعی است که خسارت عظیمی برای هر جامعه و ملت به همراه دارد. فساد مسئله ای فراگیر است که می تواند همه دستگاههای اداری یک کشور را درگیر کند. از آنجایی که نظام اداری سالم در توسعه اقتصادی تأثیرات بسزایی دارد، موضوع سلامت نظام اداری اهمیت زیادی پیدا می کند. بر این اساس، در بندهای ۲۷ و ۲۸ سیاستهای برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی که از سوی مقام معظم رهبری در تاریخ ۷۸/۳/۱ ابلاغ گردید، موضوع مبارزه با فساد و اصلاح نظام اداری مورد تأکید قرار گرفته است. از طرف دیگر ارتقاء سلامت نظام اداری یکی از ارکان اصلی استقرار توسعه پایدار است و در درجه نخست نیاز به دانش، فرهنگ و تجربه لازم و کافی مدیران و کارکنان سازمانها دارد. از طرف دیگر رویکرد اقتصاد مقاومتی باید در مبارزه با فساد و ارتقاء سلامت نظام اداری شکل گیرد و فضای حاکم بر اقتصاد مقاومتی باید فضای سالمی باشد. به طور قطع در فضای ناسالم امکان طرح و استقرار رویکرد اقتصاد مقاومتی میسر نخواهد بود؛ بنابراین باید بسترهای لازم در تمام ابعاد، از جمله نظام اداری فراهم شود. اگر فساد در گوشه ای نفوذ کند، اقتصاد مقاومتی شکل نخواهد گرفت. بر همین اساس مقام معظم رهبری بر مبارزه با فساد تأکید داشتند. پژوهش حاضر با هدف بررسی و تبیین ضرورت فساد ستیزی و ارتقاء سلامت نظام اداری به عنوان پیشنهاد تحقق رویکرد اقتصاد مقاومتی، انجام شده است. در این پژوهش پس از بررسی عوامل شکل گیری فساد، راه کارهایی جهت پیشگیری از فساد اداری و به تبع آن تخلفات اداری و همچنین عوامل مؤثر در ارتقاء سلامت نظام اداری ارائه گردیده است. بر اساس نحوه گردآوری داده های مورد نیاز و از حیث روش کار، این پژوهش در زمره پژوهشهای تحلیلی - توصیفی قرار می گیرد.

واژه های کلیدی: فساد اداری، سلامت نظام اداری، اقتصاد مقاومتی.

بمایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها"

دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

مقدمه

مطالعه تاریخ تمدنهای باستان، بیانگر این است که فساد^{۲۳۶} در جوامع بشری قدمتی به اندازه تمدنها داشته و اکنون نیز یکی از مسائلی است که کشور های جهان با آن روبرو هستند. فساد نابسامانیهای بسیاری برای جوامع بشری به دنبال داشته و جنگهای پی در پی، خشونتها و قیام علیه تمدنهای حاکم، از بین رفتن سازمانها و در هم ریختن جوامع همیشه ناشی از فساد بوده است. در مجموع، فساد در کنار بقیه مسائل، از عوامل فروپاشی تمدنها بوده است. طی قرون و اعصار، همواره رابطه معکوسی بین استفاده درست و بجا از قدرت و قلمرو گسترش فساد وجود داشته است و زمانی که از قدرت به طور مطلوب استفاده می شد، میزان فساد کاهش می یافته است. فساد از جمله پدیده های سازمانی است که روند توسعه کشورها را به طور چشمگیر با مشکل روبرو می سازد. فساد پیامدهای منفی و قابل ملاحظه ای برای جامعه به همراه دارد که از جمله آنها: جلوگیری از توسعه اقتصادی، بی اثر کردن سیاستهای اصلاحی، مختل کردن توسعه سیاسی، جلوگیری از نوسازی اجتماعی و ایجاد ناامنیهای سیاسی، اقتصادی و اجتماعی می باشد. فساد نه فقط تصمیم گیری های اقتصادی را مخدوش می کند، بلکه مانع سرمایه گذاری و همچنین باعث تضعیف رقابت و در نهایت تنزل رشد اقتصادی می شود (یزدانیفر، ۱۳۹۲).

فساد بیشتر در کشورهای در حال توسعه شایع است؛ نه به دلیل آنکه مردم آنها با کشورهای دیگر تفاوت دارند، بلکه به خاطر این که شرایط برای آنها مهیا و آماده است. انگیزه برای به دست آوردن درآمد بسیار نیرومند است و فقر و دستمزدهای پایین بخش دولتی هم آن را تشدید می کنند. در این کشورها معمولاً نظام تأمین اجتماعی نارسا و ناقص، پاسخگویی ضعیف، قانونمندی کمرنگ و توزیع درآمدها نامناسب است. سازمانهایی که مسئولیت نظارت و بازرسی را برعهده دارند نمی توانند اطلاعات مورد نیاز را تأمین کنند. حتی اگر امکان بازرسی و تعیین فساد ممکن شود، تنبیهات در برابر فساد منظم و نهادینه نمی تواند قوی و مؤثر عمل کند. در کنار اینها عوامل خاص هر کشور نظیر اندازه جمعیت و میزان منابع طبیعی نیز می تواند در شیوع رشوه خواری مؤثر باشد (شکراللهی، ۱۳۷۸).

فساد پدیده ای پیچیده و چندوجهی است و اشکال، عوامل و کارکردهایی متنوع در زمینه های مختلف دارد. پدیده فساد، از یک عمل کوچک خلاف قانون گرفته تا عملکرد نادرست یک نظام سیاسی و اقتصادی در سطح ملی را شامل می شود. در نتیجه، تعریف فساد، از اصطلاحات گسترده «سوءاستفاده از قدرت عمومی» و «فساد اخلاقی» گرفته تا تعریفهای قانونی خاص فساد به عنوان «عمل رشوه خواری، که یک کارمند دولتی مرتکب می شود»، یا «مبادله منابع محسوس» همه را در بر می گیرد (اندویگ و فجلداستد^{۲۳۷}، ۲۰۰۰؛ نقل از حسنی و شمس، ۱۳۹۱: ۸۲).

^۱. Corruption
^۲. Andvig & Fjeldstad

بمایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

فساد اعتماد مردم به کارگزاران دولتی را خدشه دار و با تخریب رقابت منصفانه در بازار کار و تخصص ناکارآمد منابع، مانع رشد اقتصادی در جوامع شده و اعتماد عمومی به دولت را کاهش می دهد. دانیل کافمن^{۳۸} در سال ۱۹۹۶ تحقیقی تحت عنوان نخبگان کشورهای در حال توسعه درباره فساد چه فکر می کنند، از ۱۵۰ نفر از نخبگان ۶۳ کشور در حال توسعه خواسته است تا در بین ۱۱ مورد از موانع احتمالی رشد و توسعه، درجه اهمیت هر یک را تعیین نمایند. پاسخهای این نخبگان نشان دهنده آن است که فساد بخصوص در بخش عمومی، جدی ترین مانع معرفی گردیده است. فساد اداری سوءاستفاده از قدرت محول شده برای نفع شخصی در بخشهای دولتی و خصوصی در سطح خرد و کلان می باشد. همچنین از جمله فساد اداری اقدامات کارکنان دولتی جهت انتفاع و بهره برداری برای خود یا اشخاص دیگری در قبال دریافت وجهی یا مالی از طریق نقض قوانین و مقررات و ضوابط اداری و کوتاهی در انجام وظایف قانونی در قبال ارباب رجوع و یا تأخیر و تسریع در انجام کار برای اشخاص معین در مقایسه با دیگران صورت می گیرد (حیبی، ۱۳۷۵). فساد تلاش برای کسب ثروت و قدرت به صورت غیرقانونی، سود خصوصی به بهای سود عمومی یا استفاده از قدرت دولتی برای منافع شخصی است که یک رفتار ضد اجتماعی محسوب می شود و مزایایی خارج از قاعده و برخلاف هنجارهای اجتماعی و قانونی اعطا کرده و قدرت بهبود شرایط زندگی مردم را تضعیف می کند (ربیعی، ۱۳۸۳).

از طرف دیگر، فساد اداری بخشی از مجموعه مسایلی است که سازمانها در دوره عمر خود ناگزیر آن را تجربه می نمایند. این مجموعه مسایل به معضلاتی اشاره دارد که عمدتاً ریشه های آن در خارج از سازمان قرار داشته ولی آثارشان، سازمانها را متأثر می سازد. شاید بهترین روش برای مهار شیوع فساد اداری، شناسایی عوامل بروز آن و در نظر گرفتن راهکارهای کنترلی- نظارتی است. اما چنین اقدامی می بایست توأم با هم اندیشی، جامع نگری و قاطعیت اجرایی انجام شود. به عبارت دیگر، توجه به یک عامل فسادآور و پرهیز از سایر عوامل بروز فساد، عملاً راه به جایی نخواهد برد، بلکه باید با پدیده فساد اداری که ماهیتی کثیرالوجه دارد، به صورت سیستمی برخورد نمود و تمامی عواملی که بر شیوع آن دامن می زنند را شناسایی کرده و بلافاصله درصدد رفع آنها برآمد (رسولی و شهائی، ۱۳۸۸).

تبیین مفاهیم نظری پژوهش

۱-۲- فساد و فساد اداری

صحبت کردن درباره مفهوم فساد، مسئله ساز بوده و در ادبیات موضوعی این مفهوم، کمتر می توان شاهد اجماع و توافق صاحب نظران، محققان و دست اندرکاران اجرایی دولتی و غیردولتی پیرامون معنای دقیق آن بود (ویت و آلن^{۳۹}، ۲۰۰۳؛ نقل از رسولی و شهائی، ۱۳۸۸). این تفاوت نظرات را تا حد زیادی می توان ناشی از نگرشها و برداشتهای متفاوت در فرهنگها و زمینه های متفاوت دانست (جانستون^{۴۰}، ۱۹۹۶؛ نقل از رسولی و شهائی، ۱۳۸۸). کلمه فساد از ریشه فرانسوی (Corruption) و ریشه

^{۳۸}. Daniel Kaufman

^{۳۹}. Waite, D. & Allen, D.

^{۴۰}. Johnston, M

بهایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

لاتینی (Rumpere) به معنای «شکستن» یا «نقض کردن» گرفته شده است. آنچه که شکسته یا نقض می شود می تواند یک «شیوه رفتار اخلاقی یا اجتماعی و یا مقررات اداری» باشد. در زبان فارسی برای فساد معانی مختلفی مانند: «تباهی»، «ستم»، «مال کسی را گرفتن»، «گزند»، «زیان»، «ظلم و ستم»، «شرارت» و «بدکاری» ذکر شده است (افضلی، ۱۳۹۰).

فساد به سوءاستفاده از قدرت برای کسب منفعت شخصی یا منافع گروهی اشاره دارد. فساد تجلی نوعی از رفتار مقامات دولتی (خواه سیاستمداران و خواه مستخدمان کشور) است که در آن بطور نادرست و غیر قانونی با سوءاستفاده از قدرت عمومی محول شده به آنها، خود و نزدیکانشان را غنی می سازند (دانایی فرد، ۱۳۸۷).

منتسکیو^{۲۴۱} معتقد است، فساد باعث می شود که یک سامانه سیاسی صحیح و خوب به یک سامانه ناپسند تبدیل گردد. به عقیده وی در حکومت‌های مبتنی بر دموکراسی از شدت و حدت فساد کاسته می شود، اما بر عکس، حکومت‌های دیکتاتوری، زمینه را برای بروز و ظهور فساد مهیاتر می کنند. ابن خلدون علت اصلی فساد اداری را تمایل شدید طبقات حاکم به زندگی تجملاتی می داند و معتقد است که هزینه زیاد تجملات، طبقات حاکم را وادار می کند که به فساد اداری متوسل شوند (کریمی، ۱۳۹۰).

فساد در «قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد» هرگونه فعل یا ترک فعلی است که توسط هر شخص حقیقی یا حقوقی به صورت فردی، جمعی یا سازمانی که عمداً و با هدف کسب هرگونه منفعت یا امتیاز مستقیم یا غیرمستقیم برای خود یا دیگری، با نقض قوانین و مقررات کشوری انجام پذیرد یا ضرر و زیانی را به اموال، منافع، منابع یا سلامت و امنیت عمومی و یا جمعی از مردم وارد نماید. نظیر رشاء، ارتشاء، اختلاس، تبانی، سوءاستفاده از مقام یا موقعیت اداری، سیاسی، امکانات یا اطلاعات، دریافت و پرداختهای غیرقانونی از منابع عمومی و انحراف از این منابع به سمت تخصیصهای غیرقانونی، جعل، تخریب یا اختفاء اسناد و سوابق اداری و مالی.

فساد اداری^{۲۴۲} عبارت است از مجموعهٔ طرحها، تصمیمات، کارها، برخوردها و روابطی که در محیط اداره برخلاف خط مشی عمومی کشور و قوانین حاکم بر جریان امور اداری و اهداف و منافع جامعه به وقوع می پیوندد و موجب تباهی منافع عمومی و مسخ و بیهودگی اداره می شود (قدسی، ۱۳۷۸).

فساد اداری، پدیده ای نوین نیست؛ پیدایش و گسترش آن، قدمتی به اندازهٔ تاریخ اجتماعات بشری و تاریخ سازمانها و نهادها دارد. فساد، از عوامل اصلی بازماندن نهادها و جوامع از دستیابی به اهداف و از موانع اساسی رشد و تکامل آنها به شمار می آید. به همین دلیل، همواره کسانی که به فکر سلامت نظام اجتماعی بشر و رشد و تکامل آن بوده اند، در اندیشهٔ پیشگیری و مبارزه با این پدیدهٔ شوم اجتماعی افتاده اند (حسینی و شمس، ۱۳۹۱). یکی از نخستین تعاریفی که در سال ۱۹۳۱ توسط «سنوریاتا»^{۲۴۳} دربارهٔ فساد اداری ارائه شد عبارت است از: «فساد اداری به معنی استفاده غیرقانونی از قدرت دولتی برای نفع شخصی است». از

^{۲۴۰} Montesguieu
^{۲۴۱} Administrative Corruption
^{۲۴۲} Centuriata

دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

بمایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها"

دیدگاه صندوق بین المللی پول در سال ۲۰۰۲، فساد تعریف محدودتر حکمرانی بد است یعنی سوءاستفاد از قدرت یا اعتماد عمومی در جهت منافع خصوصی. در محیط با حکمرانی بد، انگیزه ها و فرصت های بیشتری برای فساد فراهم می آید.

از نظر اسکات^{۲۴۴} (۲۰۰۳) فساد اداری یا بوروکراتیک به رفتاری اطلاق می شود که ضمن آن، فرد به دلیل تحقق منافع شخصی و دستیابی به رفاه بیشتر و یا موقعیت بهتر، خارج از چارچوب رسمی وظایف یک نقش دولتی عمل می کند. فساد اداری از نظر نای^{۲۴۵} (۱۹۶۷) رفتاری است که به دلیل جاه طلبیهای شخصی، معرف انحراف از شیوه عادی انجام وظیفه بوده و به صورت تخلف از قوانین و مقررات و انجام دادن اعمالی از قبیل ارتشاء، اختلاس و پارتی بازی و امثال آن تجلی می نماید (رسولی و شهائی، ۱۳۸۸).

بانک جهانی و سازمان غیردولتی شفافیت بین الملل^{۲۴۶} تعریف زیر را از فساد ارائه کرده اند: فساد عبارت است از سوءاستفاده از اختیارات دولتی برای منافع شخصی. این تعریف در ایران عموماً تحت عنوان فساد اداری به کار می رود. فساد، عملکرد دولتها و تخصیص منابع را منحرف می کند و در کشورهای مختلف متفاوت است. فساد ممکن است به عنوان یک رفتاری پذیرفته شده و رویه ای برای انجام خدمات عمومی جلوه گر شود. در چنین حالتی کارکنان بخش عمومی بیشتر از آنکه به فکر خدمت به جامعه باشند به فکر منافع شخصی بوده و مانع تلاشهای ضد فساد خواهند بود. یکی از نظریه ها برای کاهش فساد کم کردن نقش دولت در اقتصاد است. به عبارت دیگر دولت ها دست به خصوصی سازی بزنند. اما تجربه سالهای گذشته نشان داده است که بدون فراهم شدن شرایط لازم، روند خصوصی سازی ممکن است خود منبع مهم ایجاد فساد شود. فساد از اهمیت قانونی بودن و مؤثر بودن دولتها می کاهد، ثبات و امنیت جوامع را به خطر می اندازد و ارزشهای دموکراسی و اخلاقیات را مخدوش می سازد و مانع توسعه اجتماعی، اقتصادی و سیاسی می شود. برخی دیگر از آثار فساد عبارت است از:

کم شدن سرمایه گذاری داخلی و خارجی

کم شدن درآمدهای دولت

افزایش هزینه زندگی برای مردم

ایجاد جو بی اعتمادی برای مردم

پایین آمدن سطح خدمات اجتماعی برای مردم، به ویژه افراد فقیر

قطع وامها یا تهدید به قطع وامها از طرف بانکها و سازمانهای بین المللی (شکراللهی، ۱۳۷۸).

۲-۲- اقتصاد و اقتصاد مقاومتی

^۲. Scott, J.

^۴. Nye, J.

^۵. Transparency International

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

اقتصاد به عنوان یکی از رشته های علوم اجتماعی به موضوع تولید، توزیع، کار، سرمایه، درآمد، هزینه، روابط پولی و مالی، قوانین و اصول حاکم بر روابط پولی و مالی می پردازد. به علاوه در علم اقتصاد تمهیدات و وسایل بهبود تولید و توزیع، تنظیم درآمدها و هزینه ها و ارتقای کیفیت کار و سرمایه و اشتغال، کنکاش و راههای دستیابی به توسعه پایدار و ترقی و آسایش مردم جستجو

می شود. در چگونگی تبیین و اجرای هر یک از مواردی که در بالا به آنها اشاره شد، فرهنگ، ارزشها و اعتقادات مردم تأثیر گذار است. به عنوان نمونه نحوه برخورد کارفرما با کارکنان، تعیین نرخ بهره، برقراری تعرفه های گمرکی، شیوه انعقاد قراردادها و ... همه و همه از نظام ارزشی جامعه متأثر است (مهاجری، ۱۳۹۳).

آنچه مسلم است یکی از مهمترین و کارآترین راههای تسلط بر جوامع بشری، طریق اقتصاد است و از جهت اقتصادی باید این نگرش در بین دست اندرکاران اقتصادی ایجاد شود که هرگز و به هیچ عنوان حاضر نباشند تسلط اقتصادی کفار و دشمنان را بر خود و جامعه خود بپذیرند. قرآن کریم در این خصوص می فرماید: «وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلاً»؛ خداوند هرگز برای کافران راهی برای تسلط بر مؤمنان قرار نداده است (نساء/ ۱۴۱). مسلماً استفاده از کالاهای دیگران - خارجی - موجب تنبلی و بیکاری می شود؛ چراکه ظرفیتهای تولیدی جامعه خالی می ماند و ساعات کاری به هدر می رود و اتفاقاً برای سایر ملل ایجاد کار می کند و بیکاری و تنبلی به ضرر جامعه بوده و آسیب و معضلات خاصی را برای جامعه ایجاد می کند و عملاً سیکل معیوب به وجود می آورد؛ یعنی آسیبهای اجتماعی باعث تنبلی و بیکاری می شود و تنبلی و بیکاری هم آسیبها و معضلات اجتماعی را افزایش می دهد و به نوعی تسلط بیگانگان را از جهات مختلف مثل قاچاق، اعمال زشت و غیره ایجاد می کند و روز به روز نیاز ما و جامعه را به محصولات آنها افزایش می دهد و این درحالی است که به دلیل کمبود تولید، سرمایه لازم جهت رفع نیازها از خارج وجود ندارد و از این نظر هم باز سیکل معیوب ایجاد و تسلط خارجی بیشتر می شود. قرآن کریم می فرماید: «وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ... وَاسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيماً»؛ و زنها آنچه را خداوند به [سبب] آن بعضی از شما را بر بعضی [دیگر] برتری داده آرزو مکنید... و از فضل خدا درخواست کنید که خدا به هر چیزی داناست (نساء/ ۳۲). پس در امور زندگی نباید چشم طمع به مال، تکنولوژی و توانمندی دیگران بدوزیم و از طرفی نباید از عدم ارتباط احتمالی با آنها بهراسیم؛ چراکه قرآن کریم می فرماید از خدای متعال عملاً درخواست کنید تا از فضل خود به شما عطا فرماید و این اضافه می شود به آن توصیه قرآنی که هر که در راه خدا حرکت کند مسلماً و قطعاً خدا راههای هدایت خود را به او نشان خواهد داد (عنکبوت/ ۶۹) و رفع تسلط مالی، تکنیکی، تولیدی و اقتصادی کفار از جامعه مسلمین حتماً حرکت در راه خداست و خداوند امداد رسانی لازم را انجام خواهد داد. حضرت علی (ع) در این خصوص می فرماید: «احتج الی من شئت تکن اسیره و استغن عن من شئت تکن نظیره و احسن الیمن شئت تکن امیره»؛ اگر به دیگران احتیاج داشته باشی، اسیر آنها میشوی و اگر از آنها بی نیاز باشی (مستغنی باشی) نظیر و مانند آنها می شوی و اگر با آنها نیکی کنی و امکانات برسانی امیر و سرور آنها می شوی (غررالحکم/ جلد ۲/ ص ۵۸۴)؛ پس بر مبنای همین منطق نیاز به سایر ممالک موجب نکبت و داشتن قوای داخلی جهت معادل

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

سازی با دیگران و احياناً تولید مازاد موجب سروری بر سایر کشورها می شود. البته بحث به اینجا ختم نمی شود. خدای متعال خود را از یک سو نور آسمان و زمین برمی شمرد و محصول استفاده از این نور را درخت ایمان که نه شرقی و نه غربی است می داند (نور/۳۵) و از طرفی خود را ولی مؤمنین و خارج کننده آنها از ظلمتها به سوی نور معرفی می کند؛ «اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ...» (بقره/۲۵۷). پس شعار نه شرقی نه غربی، از شعارهای قرآنی است که فقط می باید ولایت خدا را پذیرفت. لذا از مصادیق این شعار فقط بحث سیاست دشمنان نیست، بلکه اقتصاد وابسته به آنها هم می تواند ما را تحت سلطه آنها درآورد. پس در راستای این شعار قرآنی هم که شده می باید با استقلال اقتصادی و دفاع از تولید و سرمایه ملی با تسلط دشمن مقابله کنیم. قرآن کریم در خصوص دفاع از خود به مسلمانان توصیه می کند که تا سرحد امکان برای خود توان دفاعی تهیه کنید تا از ترس هم که شده، دشمن جرأت تعدی و تجاوز به شما را پیدا نکند. آنچه در دنیای امروزی می بینیم این است که دشمن سعی دارد با هجوم و تحریمهای اقتصادی نظرات خود را به ملت‌های رشید و آزادی خواه تحمیل نماید و از طریق اقتصاد به مقاصد شوم خود دست یافته، بنای تسلط بر جوامع را محکم نماید. لذا سلاح مقابله با این هجوم و ایجاد ترس در آنها، طبیعتاً داشتن اقتصادی قوی و تولیدمحور است تا دشمن احساس کند به محض هجوم و دشمنی، از این اقتصاد قوی و محصولات و مزایای آن محروم می شود و همین احساس ترس، عاملی در جهت مقابله با وی باشد. پس به دلالت عمومی این آیه، تهیه توان اقتصادی بالا در حکم جهاد و موجب ایجاد مزیت نسبی و حفظ مرزهای جغرافیایی و عزت ملی خواهد بود.

البته اسلام در راستای مباحث فرهنگی و اقتصادی و مراودات هم پایه و متعادل، مسلمانان را از رابطه با سایر ملل و ادیان نهی نموده است و اظهار می دارد: «لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِّنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ»؛ [اما] خدا شما را از کسانی که در [کار] دین با شما نجنگیده و شما را از دیارتان بیرون نکرده اند باز نمی دارد که با آنان نیکی کنید و با ایشان عدالت ورزید زیرا خدا دادگران را دوست می دارد (ممتحنه/۸). لذا قاعده نفی سبیل و آیه مربوطه در واقع به ارتباطی اشاره دارد که موجب ذلت خودیها و عزت کفار و دشمنان ملت اسلامی شود و آنجا که دوستی با کفار را هم نفی می کند، بنابر نفی این نوع دوستی ها دارد. «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أُرِيدُونَ أَنْ تَجْعَلُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا مُّبِينًا»؛ ای کسانی که ایمان آورده اید به جای مؤمنان کافران را به دوستی خود مگیرید آیا می خواهید علیه خود حجتی روشن برای خدا قرار دهید (نساء/۱۴۴) (عاکفی و همکاران، ۱۳۹۱: ۷۳).

در ادبیات علمی، مفهوم «اقتصاد مقاومتی»، تاکنون به کار گرفته نشده اما می توان آن را از فرمایشات مقام معظم رهبری و دیدگاههای کارشناسان اقتصادی که به تازه گی مطرح کرده اند، استخراج کرد. اقتصاد مقاومتی، راهکار اقتصادی یک کشور در شرایط خاص است که به تولید و توزیع کالاهای خاص و سرمایه گذاری برای کاهش وابستگی به کشورهای دیگر- بخصوص کشورهای متخاصم- در شرایط بحرانی می پردازد؛ به گونه ای که اگر نتوانست محصولات اساسی زندگی مردم و کالاهای اساسی آنها را در بازار مبادله از کشورهای دیگر تهیه کند، بتواند با اتکاء به داخل به تولید انبوه محصول مورد نظر

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

بپردازد. تأمین کالاها و مایحتاج اساسی مردم در جهت مقاومت در مقابل دشمنانی که سعی دارند بسیاری از کالاهای مورد نیاز آن کشور را تحریم نمایند. اقتصاد مقاومتی، دارای ویژگیهای خاصی است که در شرایط کنونی جهت رویارویی با دشمنان نظام و شرایط استراتژیک کشور قابل طرح است. اقتصاد مقاومتی یعنی تشخیص حوزه‌های فشار و متعاقباً تلاش برای کنترل و بی‌اثر کردن آنها و در شرایط آرمانی تلاش برای تبدیل این فشارها به فرصت است. اقتصاد مقاومتی در راستای کاهش وابستگی‌ها و تأکید روی مزیت‌های تولید داخل و تلاش بر خوداتکایی است. از دیدگاه مقام معظم رهبری، اقتصاد مقاومتی، الزاماتی دارد که ایشان به «مردمی کردن اقتصاد»، «اجرائی کردن سیاستهای اصل ۴۴»، «توانمندسازی بخش خصوصی»، «تشویق فعالیت اقتصادی و سیستم بانکی کشور» اشاره دارد. ایشان در این نوع اقتصاد به چند محور اشاره می‌کند که شامل «کاهش وابستگی به صنعت نفت»، «توجه به صنایع دانش‌بنیان» و ظرفیتهای گوناگون دیگر در کشور به مسائل دیگر از قبیل «مدیریت مصرف - هم در دستگاه‌های دولتی، هم دستگاه‌های غیر دولتی - می‌باشد.

اقتصاد مقاومتی به یک معنا نام دیگر اقتصاد اسلامی است؛ چرا که اقتصاد اسلامی به گونه‌ای سامان می‌یابد که مقتضی مقاومتی بودن است؛ اما این که چرا به جای اقتصاد اسلامی عنوان اقتصاد مقاومتی گفته می‌شود، به سبب تأکید بر جنبه قوامی و مقاومتی آن است؛ چرا که در برخی از زمانها و شرایط لازم است تا این جنبه بیشتر مورد تأکید قرار گیرد. عناصری که اقتصاد مقاومتی را می‌سازد، در این شرایط بیشتر مورد تأکید قرار می‌گیرد تا این جنبه برجسته تر شود. اقتصاد مقاومتی می‌تواند گفتمان غالبی باشد که در جامعه امروز ما مطرح است و در عصری که بحرانهای اقتصادی بسیاری از کشورهای بزرگ دنیا را در سراسری سقوط قرار داده است و اقتصاد مبتنی بر سرمایه داری لیبرال نیز نتوانسته است پاسخگوی نیازهای اساسی مردم باشد و تولید کالاها به شکل بیمارگونه‌ای به سمت مصرف‌گرایی محض رفته است که زمینه اتلاف سرمایه‌های بشری را فراهم آورده است، این نوع اقتصاد و توجه به آن از ضروریات جامعه اسلامی است که بتوان از منابع محدود کنونی کشور به نحو مطلوبی استفاده کرد. در مواجهه با اقتصاد بازار آزاد که تمامی تلاش خود را به تولید هر نوع کالایی اختصاص می‌دهد و هدف آن کسب سود از حداکثر کالاهاست، اقتصاد مقاومتی یک نوع الگوی اقتصادی است که به استقلال اقتصادی یک کشور توجه دارد (عرب احمدی، ۱۳۹۲). برای اقتصاد مقاومتی، کارشناسان اهل فن محورهای مختلفی ذکر کرده‌اند که ماحصل آن را می‌توان در موارد ذیل ذکر کرد:

اتخاذ سیاست پولی مناسب جهت اجرایی کردن آن

تبدیل منابع ارزی به سرمایه‌های مولد در جهت رشد اقتصادی

اقدامات هوشمندانه در بازارهای جهانی

استفاده‌های اقتصادی از ظرفیت همسایگان

توجه به ذخایر اقتصادی و پشتوانه‌های ملی

مردمی کردن اقتصاد و بکارگیری نیروهای فعال جامعه در این حوزه

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها"

اجرائی شدن سیاست‌های اصل ۴۴

توانمندسازی بخش خصوصی با همراهی دولت

کاهش وابستگی به صنعت نفت و بکارگیری درآمد آن برای سرمایه گذاری اساسی

توجه به صنایع دانش بنیان و ظرفیتهای گوناگون دیگر در کشور

توجه به فرهنگ اقتصادی و کار و تلاش در کشور

بها دادن به سرمایه ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی

کاهش وابستگی به محصولات دیگر کشورها و تلاش برای خوداتکایی

اتخاذ سیاست انقباضی در تولید محصولات غیر ضروری

کنترل واردات بی رویه به کشور و واردات کالاهایی که مشابه ایرانی آن تولید می شود

همراهی با مردم و آگاهی دادن به جامعه در جهت اتخاذ یک الگوی مشخص

توجه به کارآفرینی و نوآوری در راستای شعار سال ۱۳۸۹

توجه به همت و تلاش مضاعف در راستای شعار سال ۱۳۹۰

تأکید بر مزیت های تولید و تلاش در راستای شعار سال ۱۳۹۱ (عرب احمدی، ۱۳۹۲).

بنابراین، با عنایت به موارد مذکور از آنجا که رویکرد اقتصاد مقاومتی باید در مبارزه با فساد و ارتقاء سلامت نظام اداری شکل

گیرد و فضای حاکم بر اقتصاد مقاومتی باید فضای سالمی باشد، در نتیجه ضرورت دارد تا انواع فساد و عوامل مؤثر در شکل

گیری فساد اداری را بشناسیم و راهکارها و پیشنهادهای جهت کاهش فساد اداری و ارتقاء سلامت نظام اداری ارائه دهیم.

۲-۳- انواع فساد اداری: طبقه بندی های مختلفی برای پدیده فساد وجود دارد. برخی از صاحب نظران، فساد را به دو دسته

تصادفی و عمدی (نیلسن^{۲۴۷}، ۲۰۰۳؛ کارواجال^{۲۴۸}، ۱۹۹۹)؛ برخی به فساد فردی و گروهی (ربیعی، ۱۳۸۳)؛ برخی به فساد کلان و

خرد (هالاک و پویزون^{۲۴۹}، ۲۰۰۷) و برخی (ود^{۲۵۰}، ۱۹۸۲؛ اسکات، ۲۰۰۳؛ محبت خان^{۲۵۱}، ۲۰۰۱؛ لیو^{۲۵۲}، ۲۰۰۴؛ چاپمن^{۲۵۳}، ۲۰۰۴؛

اندویگ و همکاران، ۲۰۰۰) به فساد سیاسی، اداری، انتخاباتی، مالی و قانونی تقسیم می کنند (نقل از رسولی و شهائی، ۱۳۸۸).

رایجترین انواع فساد عبارتند از:

فساد کلان: فسادی است که به بالاترین سطوح دولت نفوذ می کند و باعث می شود به نحو وسیعی اعتماد به حکمرانی خوب،

حاکمیت قانون و ثبات اقتصادی از بین برود. معمولاً این فساد توسط افراد و مقامات رده بالای نظام اداری، به صورت بانندی

^۱. Nielsen, R.

^۲. Carvajal, R.

^۳. Hallack, J & Poisson, M.

^۴. Wade, R.

^۵. Mohabbat Khan, M.

^۶. Liiv, M. L.

^۷. Chapman, D.

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

صورت می گیرد. مرتکبان این نوع فساد، جزو گروه های مجرمان یقه سفید و از صاحبان زر و زور هستند. اینگونه افراد زیانها و خسارتهای غیر قابل جبرانی بر پیکره جامعه وارد می سازند و با برخورداری از «توان توجیه» یا «حمایت» یا «امکان فرار» غالباً مصون از تعقیب بوده و به عبارت دیگر از حاشیه امن برخوردار هستند.

فساد خرد: فسادی است که متضمن مبادله مقادیر بسیار اندکی از پول و اعطای منافع کوچک از سوی کسانی است که به دنبال رفتار ترجیحی یا استخدام دوستان و آشنایان در مناصب کم اهمیتند. کنترل فساد کلان، مقدم بر کنترل فساد خرد است، زیرا بدون کنترل فساد کلان، امیدی به حل مشکل فساد خرد نیست. مطالعات انجام شده حاکی از آن است که در کشورهای مختلف فساد اداری در رده های میانی و پایین نظام اداری، تا حد زیادی به میزان فساد در بین سیاستگذاران و کارکنان عالی رتبه در آن نظام اداری، بستگی دارد. هنگامی که در یک نظام اداری قسمتی از هیأت حاکمه، فاسد باشند، اینگونه نخبگان حاکم برای دستیابی به درآمدهای فاسد و نامشروع، از یک سو به کمک مدیران میانی نیازمندند و از سوی دیگر، آنان ناچار هستند نهادهای نظارتی و حسابرسی، مطبوعات، سازمانهای بازرسی و دستگاههای قضایی را تضعیف کنند. برخی از دانشمندان، تقسیم بندی دیگری از انواع فساد اداری دارند که عبارتند از:

فساد تصادفی (اتفاقی): درجه شیوع فساد در میان جوامع مختلف متفاوت است و از درجه کم و استثناء تا درجه بسیار رایج و قاعده مند تغییر می کند. اگر فساد تصادفی (اتفاقی) کم باشد، به آسانی قابل کشف، مجازات و نابودی است.

فساد نظام مند (حاد): چنانچه فساد در یک جامعه بسیار رایج شود و به شکل قاعده مند درآید، احتمال کشف و مجازات عاملان فساد در آن جامعه کاهش و بر عکس انگیزه های فساد در آن جامعه افزایش می یابد. هر جا که فساد نظام مند شده باشد، نهادها، قوانین و ضوابط رفتاری، با الگوهای غارتگری دیوان سالاران و کارگزاران دولتی تطابق می یابد. در این نوع فساد، رشوه می تواند باعث کند شدن رسیدگی به پرونده ها و کاهش احتمال مجازات شود.

فساد سازمان یافته: در یک نظام اداری مبتلا به فساد اداری سازمان یافته، اشخاص حقیقی یا حقوقی می دانند که باید به چه کسانی رشوه دهند و چه چیزی در قبال رشوه به دست آورند و اطمینان دارند که مجوزهای لازم را برای اهداف مورد نظر و یا بنگاه های خود اخذ می کنند. فساد اداری سازمان یافته هنگامی اتفاق می افتد که وجه (رشوه) مورد نیاز و دریافت کننده رشوه، به خوبی مشخص است و پرداخت وجه تضمین می کند که سفارش مورد نظر، اجراء خواهد شد. برخی صاحب نظران معتقدند که فساد اداری سازمان یافته ضرر کمتری برای صاحبان بنگاههای اقتصادی (یا اشخاص حقیقی و حقوقی) دارد، زیرا در چنین نظامی، یک دیوانسالار فاسد، سهم کاملاً معینی از سود بنگاه اقتصادی (یا اشخاص حقیقی و حقوقی) را طلب می کند و نفع او در موفقیت بنگاه است.

فساد فردی: در یک نظام اداری مبتلا به فساد اداری فردی، اشخاص حقیقی یا حقوقی باید به چندین مقام رسمی رشوه بدهند و در مقابل تضمینی نیز وجود ندارد که با تقاضای رشوه بیشتری روبرو نشوند و در نتیجه مجوزهای مورد نیاز نیز اخذ شود.

فساد سامانه ای (فراگیر): فسادی است سازمان یافته و گسترده در کلیه سطوح مختلف دولت که مأموران دولتی و سیاستمداران، هر دو به نحوی تقریباً یکسان در تمام دستگاههای دولتی، در آن مشارکت دارند. فساد سامانه ای (فراگیر)، در واقع پدیده ای

دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها"

سیاسی است، یعنی کسانی که در مواضع قدرت هستند، از دولت برای انتقال منافع و اهداف نامشروع مورد نظر خود و وابستگان خود سوء استفاده می کنند. براساس این دیدگاه، نخبگان حاکم با بسط وظایف دولت در زمینه های مالی، تنظیم و نظارت، بازار و تصدی، بخصوص با حذف یا تضعیف رقابت سیاسی، در صدد برخواهند آمد که جریان منافع و اهداف نامشروع خود را از طریق مجاری رسمی، گسترش دهند. هیدن هایمر^{۲۵۴} (۱۹۷۰) فساد اداری را به سه گروه تقسیم کرده است:

فساد اداری سیاه: عبارت از کار و فعالیتی است که از دیدگاه توده ها (عوام) و نخبگان سیاسی منفور است، عامل و عوامل این نوع فساد باید تنبیه شوند. به عنوان مثال دریافت رشوه از سوی مهندسين ناظر برای نادیده گرفتن معیار های ایمنی در مسکن و یا دریافت حق و حساب از سوی ناظران مواد غذایی و بهداشتی از رستورانها و یا اغذیه فروشی ها.

فساد اداری خاکستری: عبارت از کار و یا فعالیت هایی است که از نظر نخبگان منفور است، ولی توده های مردم در مورد آنها بی تفاوت هستند. به عنوان مثال کوتاهی و اهمال کارمندان در اجرای قوانینی که در بین مردم از محبوبیت چندانی برخوردار نیستند و کسی غیر از نخبگان سیاسی به مفید بودن آنها معتقد نیستند، نظیر نحوه اخذ مالیات از مؤدیان مالیاتی.

فساد اداری سفید: عبارت از کار و فعالیتی است که ظاهراً مخالف قانون است، اما اکثر اعضای جامعه (نخبگان سیاسی و اکثر مردم عادی) آن را آنقدر مضر و با اهمیت نمی دانند که خواستار تنبیه عامل آن باشند. به عنوان مثال چشم پوشی از موارد نقض مقرراتی که در اثر تغییرات اجتماعی و فرهنگی، ضرورت خود را از دست داده اند.

۳- عوامل مؤثر بر شکل گیری فساد اداری

برخی از عوامل شکل گیری فساد اداری عبارتند از:

عوامل اداری:

چند شغله بودن بسیاری از مدیران و کارکنان و وجود ابهام در نقش و مسئولیت های اداری.

تمرکز در نظام اداری و عدم مشارکت در تصمیم گیری ها.

نبود معیارهای دقیق برای تشویق و تنبیه کارمندان و مدیران و عدم برخورد قاطع و به موقع با متخلفین.

نبود امنیت و ثبات شغلی و امید به آینده در مسیر شغلی کارکنان.

پارتی بازی و رفیق بازی در جذب، استخدام، انتصاب و ارتقاء، نبود وضعیت برابر در استخدام برای همه شهروندان.

عوامل اقتصادی:

عدم تناسب هزینه ها با درآمد کارکنان و مشکلات و مسائل معیشتی آنان که باعث احتمال سوءاستفاده از موقعیت شغلی و برخورد نامناسب با ارباب رجوع می گردد.

وجود فاصله طبقاتی و نابرابریهای فاحش اقتصادی در بین اقشار مختلف جامعه.

وجود نابرابری اقتصادی و مالی کارکنان در بین سطوح مختلف اداری.

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها"

مناسب نبودن سطح زندگی کارکنان با موقعیت اجتماعی که موجب انگیزه ارتکاب تخلف را در آنان فراهم می کند. عوامل فرهنگی، اجتماعی و سیاسی:

ضعیف بودن فرهنگ کار و عادی شدن کم کاری و عدم پاسخگویی در مقابل تعهدات. ضعف فرهنگی عموم مردم در راستای اطلاع از حقوق و وظایف خود. عدم توجه به وجدان کاری و سوء استفاده و تبعیض قائل شدن در سطح مدیران. اشاعه فرهنگ قدرت طلبی، زیاده خواهی، حرص، تجمل گرایی و اشرافیت در جامعه و سازمانها. نبود فرهنگ نظارت بر خویشتن و شیوع قانون گریزی (رضائی چلکاسری، بی تا). با عنایت به مطالعات انجام شده، موارد ذیل عواملی است که منجر به فساد اداری می شوند:

فقدان نظامهای شایسته

ضعف مهارتهای مدیریتی و فنی

نگرشیهای ضعیف و تشریفات وسیع اداری

برخورداری از پرداخت و منافع (پاداش) نامناسب

مدیریت نامناسب منابع انسانی

مختل بودن فعالیتهای سازمانی

مدیریت و آموزش نظارتی ناکافی

امکانات، دارایی ها و فرهنگ هزینه نامناسب

پیچیدگی غیر ضروری تشریفات

سوء استفاده از اختیارات شکلی

فقدان پاسخگویی

مدیریت اجرایی و شاخصهای سنجش پذیر نامناسب

پروژه محوری به جای برنامه محوری

رویکرد تک بعدی به جای چند بعدی

فقدان حاکمیت اخلاق و کدهای رفتاری برای کارگزاران شهری

۴- مصادیق فساد اداری

مصادیق فساد اداری را می توان در قالب معضلات و ناهنجاری های رفتاری به شرح سرفصلهای ذیل، دسته بندی کرد:

سوء استفاده از موقعیت شغلی

ارتشاء

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها"

اختلاس

کلاه برداری

بی عدالتی

قاچاق (هرنوع)

پورسانت

باج خواهی

ایجاد نارضایتی برای ارباب رجوع (ذینفعان)

سرقت اموال و دارایی های سازمان

فروش اطلاعات محرمانه سازمان به دیگران

افشاء اطلاعات سری و محرمانه سازمان

باند بازی و دسته گرایی

قوم و تبارگماری

همپالگی گرایی

کم کاری

تبانی

جعل اسناد و مدارک

دستکاری در اسناد و یا از بین بردن آنها

تهدید و ارعاب دیگران با قصد و انگیزه ارتکاب به فساد و امثال آنها به صورت انفرادی، گروهی و یا سازمان یافته.

رشوه خواری به عنوان رایج ترین شکل فساد اداری موجب:

افزایش هزینه های معاملات و عدم اطمینان در اقتصاد.

اختلال در سرمایه گذاری داخلی و خارجی و عدم کارآیی در اقتصاد

سوق منابع و استعدادها به سوی فعالیتهای نادرست و رانت خواری

تحریف در اولویت بخشی و گزینش نادرست فناوری ها

سوق دادن شرکتهای و سازمانها به سوی فعالیتهای زیرزمینی

تضعیف توانایی کشور برای افزایش درآمدها

سیر قهقرایی و پسروری فعالیتهای خدماتی و تجاری توسط سازمانها و یا شرکتهای کوچک می شود.

۵-اهمیت و ضرورت مبارزه با فساد اداری

از آنجا که فساد اداری:

دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

بمایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها"

اعتماد مردم نسبت به دستگاههای دولتی و غیر دولتی را کاهش می دهد، بی تفاوتی، تبلی و بی کفایتی را در جامعه افزایش می دهد.

اعتقاد و ارزشهای اخلاقی جامعه را متزلزل می کند.

هزینه انجام کارها را افزایش داده و رقابت پذیری را دشوار می سازد.

تلاشهای دولتها برای فقر زدایی را ناکام ساخته و موجب بی انگیزگی و بدبینی در جامعه می شود.

زمینه تضعیف روحیه افراد درستکار را فراهم می آورد.

مانع سرمایه گذاری شده و مسیر رشد و توسعه اقتصادی را مسدود می نماید.

از طریق هدایت ناصواب و ناصحیح استعدادهای و منابع بالقوه و بالفعل انسانی و مادی به سمت فعالیتهای نادرست برای دستیابی به

درآمدهای سهل الوصول، زمینه رکود در تمام ابعاد جامعه را فراهم می کند.

همانند سرطان بوده و هر جا که ریشه بدواند، روز به روز بر سرعت شیوع آن افزوده شده و در نتیجه مقابله با آن بسیار دشوار می گردد.

بنابراین شناخت و مقابله با آن در عرصه های مختلف حائز اهمیت بوده و ضرورتی جدی و انکارناپذیر است.

۶- رویکردهای نظری برای پیشگیری و مبارزه با فساد اداری

بهترین روش برای مبارزه با فساد اداری، شناسایی علل پیدایش و ایجاد راه هایی برای مقابله با بروز و گسترش آن است. بطور کلی محققان چهار رویکرد متفاوت را برای پیشگیری و مبارزه با فساد اداری بر شمرده اند که عبارتند از:

رویکرد علمی: در این رویکرد به کمک شاخه های رایج علوم بخصوص علوم انسانی، به شناخت و چپستی پدیده فساد اداری و چرایی بروز آن و چگونگی پیشگیری و یا مبارزه با آن می پردازند.

رویکرد تجربی: در این رویکرد، به بررسی تجربیات انجام شده در کشور، از حیث فرصت ها و تهدیدها، نقاط ضعف و قوت مربوط به مبارزه با فساد اداری پرداخته می شود.

رویکرد ارزشی: در این رویکرد با مراجعه به منابع ارزشی هر جامعه، مبانی و مصداقهای پیشگیری و مبارزه با فساد اداری استنباط و استخراج می شود.

رویکرد تطبیقی: این رویکرد، استفاده از تجربیات دیگر کشورها، سازمانهای فراملی و منطقه ای و بین المللی را مورد توجه قرار می دهد.

عوامل مؤثر در ارتقاء سلامت نظام اداری

ارتقاء سلامت نظام اداری از طرق زیر تحقق می یابد:

الف- شفاف سازی انجام امور و فعالیتهای و افزایش پاسخگوئی

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها"

ب - افزایش رضایتمندی خدمت گیرندگان و احقاق حقوق و احترام به ارباب رجوع

ج - برقراری نظام شایسته سالاری در انتخابها و انتصابها

د - بهبود فرهنگ عمومی و تقویت نظارت مردمی

ه - بهبود فرهنگ سازمانی و تقویت ارزشهای دینی و اخلاقی در رفتار سازمانی و شغلی کارکنان

و - تقویت مشارکت و فعالیت بخشهای غیردولتی با رفع موانع انحصاری در فعالیتهای اقتصادی، اجرائی و توسعه ای کشور

ز - تدوین نظام حقوقی مؤثر برای پیشگیری و مبارزه با فساد و افزایش سلامت در اتخاذ تصمیمات، اقدامات و فعالیتهای سازمانهای دولتی و عمومی

برنامه ریزی ارتقاء سلامت نظام اداری

هنگامی می توان به یک سازمان صفت سالم اطلاق نمود که آن سازمان دارای نظام اداری سالم باشد. نظام اداری سالم برقرار کننده زمینه مساعد برای بکارگیری و پرورش مفید نیروی انسانی، منابع طبیعی، فناوری و سرمایه مالی است. سازمان سالم بیش از هر چیز به نیروی انسانی سازنده و حافظ نظام اداری سالم نیاز دارد. چنین نیرویی باید برخوردار از ویژگی های راستین تعهد، اخلاق، دانش، پویایی و خلاقیت باشد. از اینرو نیروی انسانی سالم از ارکان اصلی ایجاد سازمانهای سالم و موفق و تداوم توسعه حقیقی فرهنگ و توسعه حقیقی اقتصاد جوامع به شمار می آید. بر این اساس، برای نیل به بهره وری لازم و پرهیز از انجام کارهای بدون ارزش افزوده حقیقی، بکوشیم تا نظام اداری سالم در تمامی سازمانها ایجاد و استقرار یابد. بر اساس پژوهشهای کتابخانه ای، برخی از ویژگی های سازمانهای دارنده نظام اداری سالم عبارتند از:

سازمان بر اساس نیاز حقیقی جامعه تشکیل می گردد (Actual Need).

مأموریت های اصلی به عنوان نیروی محرکه هستند (Principal Mission).

نیروی انسانی شاغل در سازمان، انسانهایی با دانش و مهارت، شاد و سالم، خشنود و با انگیزش مثبت هستند (Manpower Characteristics).

اختیار و قدرت بخشیدن به ارائه کنندگان خدمات صورت می گیرد (Empowerment).

نظام ها، قوانین و مقررات به عنوان انگیزاننده های مثبت هستند (positive Motivation).

قبل از بروز مشکل، کوشش در پیش بینی و پیشگیری انجام می شود (Prevent).

برای ارزیابی عملکرد، توجه به ستاده های حقیقی متمرکز است (Outcomes).

اختیار را توزیع و مدیریت مشارکتی را ترغیب می نمایند (Distribution).

مکانیسمهای بازار حقیقی را بر مکانیسمهای بوروکراتیک ارجح می دارند (Real Market).

دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها"

ارباب رجوع را مشتری خود می دانند (Costumers).

انتصابها را براساس شایستگی و پرداخت حقوق بر مبنای ارزیابی عملکرد حقیقی انجام می شود (Performance Evaluation).

بازخورد عملکرد سازمان به طور منظم سنجیده و بررسی و فرآیند عملکرد سازمان مورد بازنگری و تصحیح قرار می گیرد (Feed back) (پورفرد و کوشا، ۱۳۸۷).

با توجه به نقش سلامت نظام اداری در تحقق توسعه در ابعاد مختلف آن، مشخص شد که نبود کارآیی و اثربخشی نتیجه فساد اداری است که آن نیز خود معلول تخلفات اداری می باشد که با توجه به عوامل و ریشه های مختلف آن، امری ساده نیست و فرآیندی است که به عوامل متعدد زیربنایی و روبنایی برمی گردد. برای پیشگیری از تخلفات اداری باید ریشه ها و عوامل آن را از بین برد و مقابله با عارضه ها سود چندانی ندارد. این امر نیازمند تحولات اساسی در مفروضات، نگرشها، فرهنگ، اقتصاد، سیاست و نظام اداری کشور است و عزم ملی و مشارکت همگانی و هماهنگی دولت و مردم را طلب می کند (نجاری، ۱۳۷۸). مبارزه با فساد اداری از برنامه های جدی نظام جمهوری اسلامی ایران می باشد. به طوری که در تاریخ ۱۳۸۰/۲/۱۰ رهبر معظم انقلاب طی فرمانی بر آن تأکید نمودند. با این حال، علاوه بر سازمانها و دستگاههای نظارتی نظیر سازمان بازرسی کل کشور، دیوان محاسبات که براساس قانون اساسی، وظیفه نظارت مالی، اداری و عملکردی بر دستگاههای اجرایی را بر عهده دارند، ستادی تحت عنوان ستاد ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد، زیر نظر معاون اول رئیس جمهور ایجاد که مأموریت، اهداف، سیاستها، وظایف و ساختار آن به شرح ذیل است:

الف. مأموریت:

کنترل و کاهش فساد و سالم سازی مجموعه دستگاهها
تقویت شناخت و جلب اعتماد حمایت عمومی از برنامه های ضد فساد
ترویج و نهایی کردن تفکر و عمل پیشگیری از فساد و مقابله با آن توسط مسئولان و کارکنان در حیطه مسئولیت سالم سازی
دستگاهها

ب. اهداف:

حاکمیت قانون بر عملکرد همه دستگاهها و تعامل بین آنها و خدمت گیرندگان.
شفاف سازی قوانین، مقررات، فرآیندها و عملکرد در بخش خدمات.
پاسخ گویی بدون تبعیض همه دستگاهها به درخواست خدمات مراجعین.
نهادینه شدن حساب دهی مدیریت در همه سطوح مدیریتی دستگاهها.
افزایش بهره وری و میزان اثر بخشی و کارایی دستگاهها.
ایجاد و تقویت مستمر توان اداری و مردمی پیشگیری از وقوع فساد.

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها"

شناسایی و اقدام قانونی در قبال مرتکبین فساد با همکاری دستگاه قضایی.

ج- سیاستها:

ادامه اجرای برنامه های تحول اداری

شفاف سازی قوانین، مقررات و آیین نامه های حاکم بر فعالیت های اقتصادی کشور، به ویژه در موارد زیر:

خریدهای خارجی

قرارداد های داخلی

ارائه تسهیلات بانکی

واگذاری سهام

۳. شفاف سازی قوانین، مقررات، آیین نامه ها و دستورالعملهای خدمت دهی از طریق کاهش حجم، ساده سازی و استاندارد

سازی آن

۴. تقویت نظام و سازوکارهای نظارت و کنترل درون سازمانی و برون سازمانی دستگاه ها در جهت کشف موارد، پیشگیری و

مقابله با فساد.

۵. شناسایی زمینه ها و فرایندهای فسادخیز، و اصلاح آنها در جهت تقویت کنترل های داخلی و پیشگیری از فساد.

۶. پژوهش در موضوع فساد و استفاده از تجارب موفق کشورها در پیشگیری و مقابله با آن و تدوین راه کارهای بومی برای این

منظور.

۷. استفاده از نظارت همگانی از طریق آموزش مستمر مردم و کارکنان دولت و استفاده از حداکثر ظرفیت ملی برای مبارزه با

فساد.

۸. اولویت دادن به موضوعات مربوط به امور مالیاتی، شهرداری ها، گمرکی و صادرات و واردات، خصوصی سازی شرکتها،

کنترل مواد غذایی و دارویی، انتظامی و معاملات دولتی در برنامه ریزی و اقدامات پیشگیری و مبارزه با فساد.

د. وظایف:

تعیین سیاستها و راهبردهای پیشگیری و مبارزه با فساد به عنوان وظیفه و تعهد دولت.

تعیین سیاستهای اطلاع رسانی در زمینه فساد اداری و نتایج حاصل از رسیدگی به موارد فساد.

تصویب برنامه های پیشگیری و مبارزه با فساد و نظارت بر عملکرد و حسن اجرای این برنامه ها.

تشویق، مشارکت و سازماندهی مردمی در جهت ترویج و توسعه فرهنگ قانون مداری.

صدور مقررات و احکام لازم برای ایجاد سلامت اداری و مبارزه با فساد در چارچوب قانون.

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها"

تصویب و ابلاغ دستور العملهای لازم برای اجرای سیاستهای پیشگیری و مبارزه با فساد، در هر یک از دستگاههای اجرایی. ارزیابی عملکردها، بازبینی سیاستها و اولویت برنامه های سالانه.

انتشار گزارش سالانه میزان فساد.

۹- پیشنهادها جهت کاهش فساد اداری و ارتقاء سلامت نظام اداری

- آموزش کارکنان برای آشنایی با قوانین و مقررات تخلفات اداری، آئین نامه مبارزه با رشوه و قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و مبارزه با فساد.

- استفاده از نظام انتصاب و ترفیعات ارشدیت و شایسته سالاری به جای باند بازی و پارتی بازی.

- الزام قانون بیشتر برای جلوگیری از تصدی بیش از یک پست توسط فرد.

- اتخاذ راهکارهایی برای افزایش ثبات و امنیت شغلی کارکنان و مدیران.

- مشارکت دادن کارکنان در تصمیم گیری ها و استفاده از نقطه نظرات آنان.

- توجه بیشتر به نظام انتقادات و پیشنهادات.

- بهبود وضعیت اقتصادی و معیشتی کارکنان.

- سیاستهای اقتصادی کلان دولت برای کاهش شکاف و فاصله طبقاتی و بسط عدالت اجتماعی.

- برخورد جدی با مدیران ارشد که دچار فساد و مرتکب تخلفات اداری می شوند.

- اشاعه فرهنگ اسلامی از جمله مؤلفه های قناعت، صداقت، انصاف، عدالت و.....

- ترویج فرهنگ مناسب کار برای جلوگیری از کم کاری با تکیه بر ارزشها و هنجارهای اسلامی (رضائی چلکاسری، بی تا).

مطالعه تجارب برخی از کشورهایی که سابقه بیش از چند دهه مبارزه با فساد اداری را در کارنامه خویش دارند، حاکی از آن است که:

مبارزه با فساد اداری مستلزم اراده مقامات ارشد کشورها و عزم ملی به صورت توأمان است.

مبارزه با فساد اداری مستلزم شفاف سازی قوانین و مقررات ضد فساد و همچنین ایجاد سازمان ضد فساد است.

مبارزه با فساد اداری مستلزم مبارزه مستقیم (بازرسی موارد فساد) و غیر مستقیم (آموزش عمومی و اصلاح سیستمها و روشهای انجام کار) با فساد است.

مبارزه با فساد اداری مستلزم آموزش عمومی بر علیه فساد و تداوم آن است.

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

مبارزه با فساد اداری مستلزم پیشگیری از وقوع فساد است (پیشگیری از وقوع فساد مقدم بر مبارزه با آن است) و یا به عبارتی علاج واقعه قبل از وقوع آن.

پیشگیری از فساد اداری از طریق بهبود نظام اداری و ترویج شفافیت عملکرد و پاسخگویی سازمانهای دولتی، شامل: تدوین رویه های کاری، زمان استاندارد برای صدور مجوزها و گواهی نامه ها.

ارائه جزوه راهنمای معرف سازمان.

اصلاح سیستمها و رویه های اجرایی.

استفاده مؤثر از سیستمهای اطلاعاتی رایانه ای.

بهبود سازمان و نیروی انسانی.

تهیه منشور اخلاقی سازمانی برای هر یک از سازمانها.

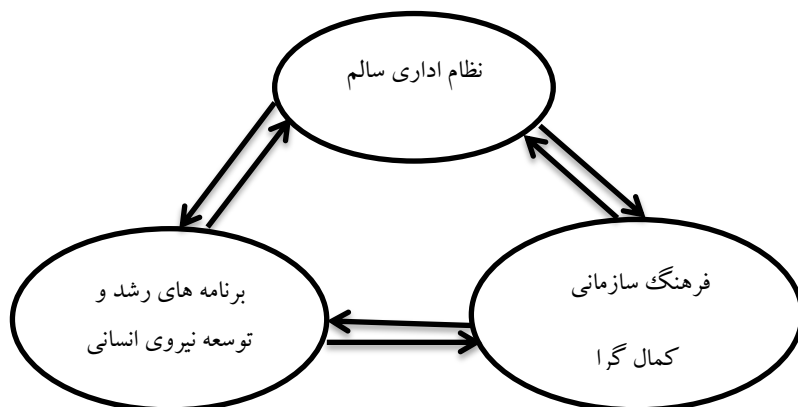
ترویج ارزشهای دینی، اخلاقی و اصولی رفتار سازمانی.

۱۰- پیشنهادها

علت عدم استقرار نظام اداری سالم در ضعف و ناکارآمدی مدیریت است. برای غلبه بر این ضعف، نخست باید نظام شایسته سالاری در استخدام و انتصاب کارکنان و مدیران رعایت شود.

علت دیگر استقرار نظام اداری سالم، در نبود فرهنگ سازمانی کمال گرا و برنامه های مناسب رشد و توسعه نیروی انسانی است. در شیوه تفکری و رفتاری بسیاری از مدیران و کارکنان تعهد لازم برای حضور منظم و انجام درست کارهای درست وجود ندارد. برای غلبه بر این ضعف باید از طریق آموزش و پرورش مناسب رفع عیب به عمل آید.

به تحول اساسی در نظام آموزش و پرورش رسمی و غیررسمی کشور نیاز داریم. رسالت آموزش در شناسایی و پرورش استعدادهاست. نظام مناسب آموزشی، نظامی است که نیازهای روز و آینده جامعه را به صورت اقتضایی در اهداف و عملکرد خود دیده باشد. با عنایت به پیشنهادهای مذکور، در پایان مدل پیشنهادی (شکل ۱) برای ایجاد و استقرار نظام اداری سالم ارائه می گردد.

شکل ۱: مدل ایجاد و استقرار نظام اداری سالم (پورفرد و کوشا، ۱۳۷۸)

بمایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها"

دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

۱۱- نتیجه گیری

موضوع مبارزه با فساد اداری به عنوان یکی از پیامدهای عدم وجود شفافیت و دغدغه رؤسا و مدیران در سازمانها می باشد و با جایگزین کردن استراتژی شهروند محوری و ایجاد دیدگاه مشارکت جویانه به جای پرداختن به مسائل بوروکراسی اداری و دیدگاه سلسله مراتبی، عرصه را بر سوداگران و رانت خواران محیط ناشفاف و غبارآلود کرده تنگ کرده و با رویکرد فساد ستیزی و ایجاد اراده ملی در از بین بردن فساد و ارتشای اداری راهکار مناسب را ارائه داد. لازمه تحقق اقتصاد مقاومتی مبارزه با فساد اداری است. رویکرد اقتصاد مقاومتی باید در مبارزه با فساد و ارتقاء سلامت نظام اداری شکل گیرد و فضای حاکم بر اقتصاد مقاومتی باید فضای سالمی باشد. به طور قطع در فضای ناسالم امکان طرح و استقرار رویکرد اقتصاد مقاومتی میسر نخواهد بود؛ بنابراین باید بسترهای لازم در تمام ابعاد، از جمله نظام اداری فراهم شود. اگر فساد در گوشه ای نفوذ کند، اقتصاد مقاومتی شکل نخواهد گرفت. بر همین اساس مقام معظم رهبری بر مبارزه با فساد تأکید داشتند. ارتقای سطح سلامت نظام اداری کشور در گرو سالم سازی محیط کار در تک تک سازمانهای دولتی می باشد. در این راستا یکی از عوامل مهم در سلامت سازمانها توجه به ریشه های بروز تخلفات اداری است که بررسی آن نیاز به کار پژوهشی عمیق و گسترده ای دارد. تعیین راهبرد مبارزه با فساد مستلزم شناخت علل و عوامل اساسی بروز فساد در هر دستگاه و رسالتی اساسی برای مدیران است. در کلیه جوامع، طمع و فقر از عوامل مؤثر در ورود افراد به کارهای فساد آمیز می باشد. فساد با ضعف و انحطاط فرهنگی آشکار می شود و از سویی باعث جلوگیری از رشد و توسعه جوامع گردیده و فرصت های تلاش مفید افراد، مؤسسات و سازمانها را کاهش داده و هزینه آن غیر قابل محاسبه است که می توان گفت عوامل اقتصادی یک کشور و درجه آزادی آن فرصت های شکل گیری بروز فساد را در بخشهای دولتی و خصوصی را نشان می دهد.

فهرست منابع

الف) فارسی

قرآن کریم

نهج البلاغه

افضلی، عبدالرحمن (۱۳۹۰). فساد اداری و تأثیر آن بر توسعه: علل، پیامدها و راهکارهای برون رفت، مجله حقوقی بین المللی، نشریه مرکز امور حقوقی بین المللی ریاست جمهوری، سال بیست و هشتم، شماره ۴۵، صص ۲۶۴-۲۳۵.

آمدی، عبدالواحد بن محمد (۱۳۸۷). غرر الحکم و درر الکلم، جلد ۲، قم: مؤسسه فرهنگی و اطلاع رسانی تبیان.

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

پورفرد، فاطمه؛ کوشا، محمدباقر (۱۳۷۸). بررسی نگرش مدیران و کارکنان نسبت به ویژگی‌های نظام اداری سالم، همایش توسعه نظام اداری، تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی.

حبیبی، نادر (۱۳۷۵). فساد اداری: عوامل مؤثر و روش‌های مبارزه، تهران: مؤسسه فرهنگی و انتشارات وثقی.

حسینی، علی؛ شمس، عبدالحمید (۱۳۹۱). راهکارهای مبارزه با فساد اداری بر اساس ارزشهای اسلامی، مجله اسلام و پژوهشهای مدیریتی، سال دوم، شماره اول، پاییز و زمستان ۱۳۹۱، صفحه ۸۱-۱۰۴.

دانایی فرد، حسن (۱۳۸۷). چالشهای مدیریت دولتی در ایران. تهران: سمت.

دانشگاه علوم پزشکی بوشهر، دفتر ارزیابی عملکرد و پاسخگویی به شکایات (بی‌تا). ارتقاء سلامت اداری و مبارزه با فساد، جزوه دوره آموزشی.

ربیعی، علی (۱۳۸۳). زنده باد فساد: جامعه‌شناسی سیاسی فساد در دولتهای جهان سوم، تهران: سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.

رضائی چلکاسری، بیژن (بی‌تا). راهکارهای مقابله با فساد اداری در بخش دولتی و خصوصی.

رسولی، رضا و شهائی، بهنام (۱۳۸۸). فساد اداری در مدارس آموزشی: عوامل مؤثر بر پیدایش، گسترش و کاهش آن، نشریه مدیریت دولتی، دوره ۱، شماره ۳.

سلطانی، ایرج (۱۳۷۸). پیامدهای برخاسته از تخلفات اداری در سازمانهای صنعتی و تولیدی بخش دولتی، همایش توسعه نظام اداری، تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی.

شکراللهی، مسعود (۱۳۷۸). ظرفیت‌سازی برای سلامت نظام اداری، همایش توسعه نظام اداری، تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی.

عرب احمدی، وحید (۱۳۹۲). اقتصاد مقاومتی چیست و رسانه ملی چه باید بکند؟

عاکفی، اسماعیل؛ شاوردی، تهمینه؛ رنجبرکی، علی (۱۳۹۱). تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی، ششمین جشنواره ملی بهار، جهاد دانشگاهی واحد علوم پزشکی تهران.

قدسی، محمد (۱۳۷۸). نظام اداری سالم شرط لازم توسعه، همایش توسعه نظام اداری، تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی.

قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد (۱۳۷۸).

کریمی، جابر (۱۳۹۰). ارتقاء سلامت اداری و مبارزه با فساد، برگرفته شده از کتاب ارتقاء سلامت اداری رحیم متحدیان، سازمان ثبت احوال کشور، واحد آموزش و پژوهش.

مهاجرى، علیرضا (۱۳۹۳). پیوند فرهنگ و اقتصاد در پرتو عزم ملی و مدیریت جهادی، هشتمین جشنواره ملی بهار، جهاد دانشگاهی واحد علوم پزشکی تهران.

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "حالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

نجاری، رضا (۱۳۷۸). علل تخلفات اداری و چگونگی پیشگیری از آنها، همایش توسعه نظام اداری، تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی.

یزدانفر، رامین (۱۳۹۲). ارتقاء سلامت اداری و مبارزه با فساد، معاونت تحقیقات و منابع انسانی، دفتر توسعه مدیریت و تحول اداری، وزارت نیرو.
(ب) انگلیسی

Carvajal, R (۱۹۹۹). "Large Scale Corruption: Definitions", Causes and Cures Systemic Practice and Action Research, ۱۲ (۴): ۳۳۵-۵۳.

Chapman, D. (۲۰۰۴). "The Sectoral Dimensions of Corruption: Education. In B. Spector (Ed.)", Fighting Corruption in Developing Countries, Bloomfield, CT: Kumarian.

Hallack, J & Poisson, M. (۲۰۰۷). "Corrupt Schools, Corrupt Universities", International Institute for Educational Planning, in UNESCO.

Heidenheimer, A. (۱۹۷۰). Political Corruption, Basingstoke, Holt, Rinehart and Winston.

Jens Chr. Andvig and Odd-Helge Fjeldstad (۲۰۰۰), "Research on Corruption. A Policy Oriented Survey", Commissioned by NORAD.

Johnston, M. (۱۹۹۶). Public Officials, Private Interests and Sustainable Democracy, Prepared for a Conference on Corruption in the World Economy, Institute for International Economics, Washington.

Liiv, M. L. (۲۰۰۴). The Causes of Administrative Corruption, Dissertation for MS in Public Administration, Tartu.

Mohabbat Khan, M. (۲۰۰۱). Political and Administrative Corruption: Concepts, Comparative Experiments and Bangladesh Case, a Paper Prepared for Transparency International Bangladesh Chapter, by Source: <http://www.ti-bangladesh.org/> Accessed on ۱۱/۲۹/۲۰۰۴.

Nielsen, R.P (۲۰۰۳). "Corruption Networks and Implication for Ethical Corruption Reform", Journal of Business Ethics, ۴۲, ۱۲۵-۱۴۹.

Nye, J (۱۹۶۷). "Corruption and Political Development: a Cost-Benefit Analysis", American Political Science Review, ۶۱(۲), pp. ۴۱۷-۴۲۷.

Scott, J. (۲۰۰۳). Comparative Political Corruption, Prentice Hall Inc.

Wade, R. (۱۹۸۲). "The System of Administrative and Political Corruption", Journal of Development Studies.

Abstract

Corruption is a social phenomenon and the biggest obstacle to social justice is a huge loss for the community and the nation as well. Corruption is a widespread problem that can affect a country's administrative player. Since the normal administrative system has a considerable impact on economic development, health administrative system will be of great importance. Accordingly, in paragraphs ۲۷ and ۲۸ of the politics of the Third Economic, Social and Cultural Rights by the Supreme Leader, was notified on ۲۳/۰۳/۱۹۹۹, The fight against corruption and administrative reform was emphasized. On the other hand, the administrative system of health promotion is a key pillar of sustainable development and foremost need of knowledge, culture and experience necessary for managers and employees of organizations. Resistance economic approach to fighting corruption and improving the health of the administrative system and the strength of the economy should be healthy environment. To be sure, unhealthy environment and the possibility of resistance economic approach would not be possible, therefore, should be ground in all aspects, including providing administrative system. If the influence of corruption on the corner, not the strength of the economy. Accordingly leader insisted on fighting corruption. The study aimed to assess and explain the necessity of anti-corruption and improving the health of administrative system as a prerequisite for achieving the economic approach of resistance was used. In this study, after considering the factors shaping corruption, ways to prevent corruption and the subsequent administrative offenses and administrative factors in health promotion has been proposed. According to the data collection requirements in terms of methodology, this study is among the descriptive analytical research.

Keywords: corruption, Health administrative system, Resistive economy